

RIVERSIDE DRIVE

GEJAAGD DOOR DE WIND

EEN TRILOGIE DOOR MARGARET MITCHELL

Ditmaal wil ik mijn artikeltje eens aanvangen met een waarschuwing. Niet om de trilogie ¹⁾ te lezen, o neen, Margaret Mitchell schrijft prettig en onderhoudend genoeg. Maar om dit „lijvig boekwerk” zooals de ouderwetsche benaming luidt, nu ook maar terstond te koopen, voor een bibliotheek aan te schaffen, of iets dergelijks. Hoeveel Oude Dagen en Jonge Dagen heeft de Zuidhollandsche al niet voor een zacht prijsje in onze contreien gesleten, en hoe weinigen zijn er die ooit nog Gulbranssen's trilogie sindsdien van de plank hebben genomen! Zoo kon het met Margaret Mitchell ook wel eens gaan.

— Een dame uit Den Haag, die er erg mee dweept, zeide mij in volle ernst dat „Gejaagd door den wind” — „naast de Bijbel” — het meest gelezen-boek was. Waartegen ik toch in alle bescheidenheid heb opgemerkt dat de Bijbel *langer* gelezen zou worden.

Ik schrijf dit niet om iemand van de lectuur af te schrikken. Alleen om teleurstelling te voorkomen. Wanneer men een handvol geld neerlegt voor een dagvlinder, dan is dit te duur betaald. Voor kort nog ontving ik, naar aanleiding van dit onderwerp, een zéér sympathiek briefje van een abonné, dat mij te denken gaf.....

Doch ter zake.

Nu is Mevrouw Margaret Mitchell een echt Amerikaansche, of tenminste Angelsaksische, dame, die ontzettend veel woorden noodig heeft om zich uit te drukken. Als ik zeg dat uit ieder der drie deelen gerust een honderdduizend letters gemist konden

worden, dan is mijn raming nóg aan de lage kant! Voor het tweede en het derde deel — gewoonlijk loopen trilogieën „af als een koestaart”: de auteur heeft in het eerste deel zijn beste kruit al verschoten — voor het zeer gerekte tweede en derde deel zou ik gerust honderdvijftig duizend letters willen schatten, welke zóó er uit konden. Om eens een voorbeeldje te geven uit „Vuur over land”, dat stellig het beste is. Scarlett, de hoofdpersoon, gaat naar een morgenfeest, een soort van *gardenparty*, en de zwarte kindervrouw zal haar helpen kleeden. „Mammy”, de negerin-kamenier, is wat eigenzinnig; zij komt met een groot blad verschillende spijsen, en wil dat haar pupil-meesteres die allemaal opeet, want volgens de geldende begrippen van de tijd is er niets onbehoorlijker dan dat een jonge dame met een leege maag naar een partij gaat, en de daar voorgediende gerechten met smaak verorbert; bovendien zal Mammy de corsetveter nog wat moeten aantrekken, want Scarlett is slechts ingeregen op maat 18 (Engelsche inches) en de japon welke zij kiest is berekend op 17. Er is wat haast bij ook, want Scarlett heeft de rijtuigen, die voorkomen, al gehoord. Doch niettemin verweekelt zij zich met de kamenier in een gesprek over het al of niet passende dat een jong meisje zich thuis met eten volpropt, zoodat zij voor alles bij haar gastheeren bedanken moet, puur uit fatsoen, en het betamende of niet-betamende van een decolleté vóór de middag..... dat stellig de paarden voor die rijtuigen van ongeduld hebben staan trappelen of nu haast de dame met haar toilet, maar ook met haar gebabbel klaar zou wezen.

220 ¹⁾ Uitg. Zuid-Hollandsche U.M., Den Haag.

Mitchell heeft van het leven op de plantages in het Nu kan ik echter niet anders zeggen of Margaret Zuiden — Zuid-Amerika — een zeer levend en sprekend beeld ontworpen, laat zij dan wat lang van stof wezen. Het is een nog feudale maatschappij, het echte grootgrondbezit. En dit brengt altijd de familie-huwelijken mee; het goed moet bij elkaar blijven, een planterszoon trouwt met een plantersdochter, als 't kan met een nicht van hem, zoo blijft de boel bij elkaar. Dit motief vormt een niet zoo onbelangrijk deel van de opzet: ofschoon Ashly Wilkes de Iersche Scarlett o' Hara liefheeft, gelijk zij hem, huwt hij met zijn nichtje Melanie Hamilton, voor wie hij wat wij noemen „achting en genegenheid koestert”. En de hartstochtelijke Scarlett neemt met recht den eersten den besten man die haar voor de voeten komt loopen: Charles Mamilton, Melanie's broer, die aanvankelijk voor Honey, Ashly's zuster, dus weer een volle nicht, bestemd was. Zij geeft geen zier om den armen Charles, en 't breekt haar allermint 't hart dat haar jonge echtgenoot in de inmiddels uitbrekende oorlog tusschen de Noordelijke en de Zuidelijke staten omkomt. Ook haar zoontje, Wade, laat haar vrijwel onverschillig. Zij heeft geen hekel aan 't kind van den onbeminden man, zij vindt het alleen maar goed en best als anderen voor hem zorgen, en haar daarmede van de moeite ontslaan.

Voortreffelijk is zij geteekend, deze Scarlett o' Hara, een jong, ijdel kind, een eerste flirt, dat toch wel tot een dieper leven zou kunnen geraken, getuigen haar liefde en eerbied voor haar moeder, Ellen, een Fransche van afkomst, en haar liefdevolle en eerbiedige gevoelens voor Ashly, den man van een ander. Scarlett flirt dat de stukken er afvliegen, zij is volkomen roekeloos op dit gebied. Maar Ashly staat er buiten. Zij ziet er niets in om twee, drie, vier, jonge planterszonen tegelijk aan haar snoer te rijgen, die zij beurtelings hoop geeft: zij is een mooi, en vooral een zeer boeiend meisje. Doch Ashly is haar liefde. We kunnen niet zeggen dat haar handgrepen om Ashly alsnog aan de haak te slaan nadat zijn verlovings met zijn nichtje reeds een feit is geworden dat nog slechts op openbaarmaking wacht, nu juist heel edel zijn: Melanie had evengoed haar Ashly lief. Maar als trek van dit onstuimig, zelfzuchtig, en toch eerlijk karakterbeeld is het uitnemend gezien.

Als iedere feudale maatschappij leeft ook de wereld der Zuidelijke plantages in een stijf harnas van conventionaliteit. En niet het minst in de kemenade, het vrouwenvertrek, komt dat uit. De meisjes worden vroeg uitgehuwelijkt; een jonkvrouw van zestien zomers is reeds een rijpe vrucht, veel ouder moet zij al niet worden, dan vreezen haar ouders dat zij overschiet. Op die leeftijd moet zij alles doen om een man te krijgen, natuurlijk liefst den voordeeligsten planterszoon. Zij moet zich in elk opzicht gedragen als een jonge dame die volmaakt is opgevoed, zedig, beschroomd, afhankelijk van de sterke sexe. Zij moet op tijd een behoorlijke flauwte weten te

Hij nam Scarlett ondanks zijn leeftijd met groot gemak op. Pristy kwam met de baby achter haar aan.

krijgen: iets wat toen wellicht niet zoo moeilijk was, want het lichaam der jonge juffrouwen dat zich boven de enorme hoepelrokken verhief, kon, naar 't schijnt, niet genoeg zijn ingeregen; de „wespen-tailles” dateeren al van vroeger dan van omstreeks 1880/90. Anton Pieck, de illustrator, heeft daar een bijzonder aardig plaatje van gemaakt: Scarletts middel moet met alle geweld nog één — engelsche — duim gereduceerd worden: het slachtoffer zet zich schrap met de voeten, de handen geslagen om een spijl van 't ledikant, en een forsche negerin sjort met man en macht aan de corsetveters.

Maar is een meisje eenmaal goed en wel gehuwd, dan veranderen de aan haar gestelde eischen zeer aanmerkelijk. Dan moet het popje, dat zich in veel gevallen maar als een „popje” gedroeg, een flinke, huisvrouw en meesteres zijn, in staat om een groot goed, naast haar groeiend gezin behoorlijk te besturen. Het is de echte feudale huishouding, de huismoeder gaat over alles. Een opmerkelijk trekje in

Mammy trok en rukte en toen de taille al kleiner werd kwam er een trottsche uitdrukking in haar oogen.

dit boek is nog dat de auteur, die, naar 't ons voorkomt, heel goed in de wereld thuis is, waarover zij schrijft, aan de zwarte huisbedienden zoo'n groote rol toekent. In de eerste plaats is daar de „Mammy”, de kindervrouw, die over de dochter des huizes, welke zij als baby heeft gekoesterd, een gezag blijft oefenen dat voor dat der moeder slechts weinig onderdoet. Waar de dochter gaat of staat, Mammy moet mee; van voedster wordt zij op den duur kamenier en vertrouwde.

Doch ook de mannelijke bediende, die veel meer dan slaaf of lijfeigene, een nuttig en onontbeerlijk huismeubel geworden is, laat zich terdege gelden. Oom Peter, de oude huisslaaf van de alleenwonende Miss Pitty Hamilton, heeft het daar goed beschouwd voor 't zeggen. Als Scarlett bij haar tante logeeren komt, treedt hij — met de beste, trouwhartigste bedoelingen overigens — zóó op als men van een oom naar den bloede nauwelijks verwachten zou. Zwart of niet zwart, de oude vertrouwde dienaar of dienares heeft in deze wereld een positie, waar grenzelooze toewijding ruimschoots beloning vindt.

Behalve dan dat Margaret Mitchell ons een zeer interessante wereld binnen voert: de vrijheidsoorlog welke in 1862/63 een aanvang nam, is er nog een reden welke haar boek belangwekkend maakt. Dat is haar eerlijkheid welke om de conventionele men-

schelijke gevoelens allerminst doekjes windt. Scarlett, na twee maanden reeds weduwe van een man waar zij niets om gaf — komt voor onbepaalde tijd, en te zamen met haar schoonzuster Melanie, wier man nog aan 't front dient, bij de stijve, goedhartige, doch onbenullige tante Pitty aan huis. Zij is nog zoo piepjong, amper achttien. Voor haar kind leven kan zij niet, daar is haar natuur niet naar. Zij kan niet drie jaren lang de weduwesluiers dragen, welke haar tot op de grond hangt, zij kan zich niet opsluiten in huis en zich houden alsof zij treurt. Zij verlangt naar uitgaan, naar feestjes en pretjes, naar dansen en muziek, en de hulde van mannen. Zij komt er tegen in opstand dat die paar maanden van een ongebeerd huwelijk haar jeugd hebben gebroken. En omdat Margaret Mitchell toch wel een zeer begaafd schrijfster is, heeft zij het Iersche kind, met haar zwarte haar en groene oogen zóó weten te teekenen dat wij haar niet verachten, alhoewel Scarlett metterdaad een massa dingen doet en denkt, welke alles behalve mooi zijn. Mevrouw Mitchell heeft, literair gesproken, een goede steun gezocht en gevonden in Scarletts vader, den onstuimigen Gerald o' Hara, beter en zuiverder dan zij, doch overigens van 't zelfde hout gesneden.

Op de achtergrond is de dreigende sfeer van de oorlog zeer verdienstelijk gegeven.

H. K.—v. O.